

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Ministerie van Justitie en Veiligheid
De minister voor Rechtsbescherming
De heer drs. S. Dekker
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

**Inspectie Justitie en
Veiligheid**

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.inspectie-jenv.nl

Contactpersoon

contact@inspectie-jenv.nl

Projectnaam

Toekomstscenario kind- en
gezinsbescherming

Ons kenmerk

3429677

Kopie aan

Staatssecretaris VWS, de heer
P. Blokhuis

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 13 juli 2021

Onderwerp Reactie IJenV op Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Geachte heer Dekker,

Door middel van deze brief deelt de Inspectie Justitie en Veiligheid (hierna: Inspectie JenV) haar visie op het door het Ministerie van Justitie en Veiligheid en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport ter consultatie aangeboden 'toekomstscenario kind- en gezinsbescherming'. De staatssecretaris van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport ontvangt een afschrift van deze brief.

Ook de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (hierna: IGJ) heeft een reactie gegeven naar aanleiding van deze consultatie. Mogelijk overlappen de reacties van de IGJ en de Inspectie JenV deels; zij zijn opgesteld in afstemming.

Inleiding

De Inspectie JenV heeft, samen met de IGJ, een toezichthoudende taak op het jeugddomein. In dit domein voert de Inspectie JenV toezicht uit op de kwaliteit van de taakuitvoering van justitiële jeugdinrichtingen, Halt, de Raad voor de Kinderbescherming en de gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering. Hierin werkt de Inspectie JenV nauw samen met de IGJ.

In de aanloop naar het nu voorliggende toekomstscenario kind- en gezinsbescherming heeft de Inspectie JenV samen met de IGJ de ontwikkelingen gevolgd door o.a. pilots te bezoeken die mede input zijn geweest voor het scenario. De inspecties hebben dit gedaan in het kader van de opvolging van het rapport *Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd*¹ en het signalement

De jeugdbeschermingsketen in gevaar.²

¹ IGJ en Inspectie JenV, De wachtlijst bij de Raad voor de Kinderbescherming, december 2018,

<https://www.inspectiejenv.nl/toezichtgebieden/jeugd/documenten/rapporten/2019/11/08/rapport-kwetsbare-kinderen-onvoldoende-beschermd>.

² IGJ en Inspectie JenV, Signalement: Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd.

Jeugdbeschermingsketen in gevaar, november 2019, <https://www.inspectie-jenv.nl/Publicaties/publicaties/2019/11/08/signalement-jeugdbeschermingsketen-in-gevaar>.

Zowel in de voortgangsrapportage *Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd (2020)*³ als het recent uitgebrachte landelijke rapport *Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd (2021)*.⁴ delen de Inspectie JenV met de IGJ hun zorgen over de weerbarstige context waarin de jeugdbescherming zich bevindt.

De Inspectie JenV wil vanuit haar rol bijdragen aan de toekomstige inrichting van de jeugdbescherming en formuleert daarom een aantal aandachtspunten bij het scenario. De Inspectie JenV is positief over de uitgangspunten van het scenario: eenvoudig, gezinsgericht, transparant en met voldoende ruimte voor organisatie en professional om te leren en zich te ontwikkelen. Desalniettemin vraagt de Inspectie JenV in het verdere proces aandacht voor onderstaande punten.

Aandachtspunten

Biedt het scenario een oplossing voor de problematiek?

Een breed gedragen en navolgbare analyse welke randvoorwaarden en faciliteiten nodig zijn, is voorliggend alvorens het scenario verder uitgewerkt kan worden. De in het scenario genoemde aanvullende verkenning over de positionering van de jeugdstrafrechtketen in relatie tot dit scenario, verdient hierbij ook aandacht. De recente inzichten in de voorgenoemde rapporten van de Inspectie JenV en de IGJ over de uitvoering van de jeugdbescherming dienen bij deze analyse betrokken te worden. De jeugdbeschermingsketen dient als intensive care voor kwetsbare kinderen optimaal gefaciliteerd te worden.

Borg dat bij de verdere uitwerking de inhoudelijke bedoeling, namelijk de bescherming van kwetsbare kinderen, leidend blijft en dat men oog blijft houden voor oplossingen die minder ingrijpend zijn. In het toekomstscenario wordt namelijk onvoldoende inzichtelijk gemaakt voor welke huidige problemen deze ingrijpende wijziging een oplossing biedt. Ook is niet duidelijk of deze erkend en herkend wordt door ouders, kinderen, professionals en andere stakeholders in de jeugdbeschermingsketen. Hierdoor blijft de vraag of minder ingrijpende alternatieven mogelijk zouden zijn om de uitgangspunten te bereiken. Hierbij speelt ook het draagvlak en de draagkracht bij burgers, professionals en organisaties om nogmaals een structuurwijziging door te gaan. Naast de draagkracht van het veld, kan een nieuwe, grote structuurwijziging ook als (tijdelijk) gevolg hebben dat kinderen langer moeten wachten op hulp. Het is van belang sensitief te zijn voor de complexe context waar de jeugdbeschermingsketen zich op dit moment in bevindt.

Integraliteit bij de lokale teams (1 gezin krijgt 1 plan met 1 regisseur)⁵ is al een belangrijk doel van de Jeugdwet 2015. Dit doel is echter op veel plekken niet behaald. In het toekomstscenario ontbreekt een navolgbare onderbouwing waarom de beoogde uitgangspunten, binnen de benoemde context, nu wél kunnen slagen.

Het verminderen van het aantal organisaties vereenvoudigt het werk niet bij voorbaat. De diversiteit aan functionaliteiten binnen de jeugdbeschermingsketen vraagt een hoge mate van specialisatie. Verschillende rollen en bevoegdheden vragen verschillende kennis en competenties: onderzoek, hulpverlening, juridische kennis etc.

³ IGJ en Inspectie JenV, Voortgangsrapportage kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd, oktober 2020, <https://www.inspectie-jenv.nl/Publicaties/rapporten/2020/10/15/voortgangsrapportage-kwetsbare-kinderen-onvoldoende-beschermd>.

⁴ [Rapport Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd | Rapport | Inspectie Justitie en Veiligheid \(inspectie-jenv.nl\)](#)

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jeugdhulp/jeugdhulp-bij-gemeenteneenten>

Bij de verdere uitwerking van het scenario vraagt dit aandacht voor: welke soort professionals (deskundigheid en competenties) en organisatie(s) zijn nodig? Wat is nodig om deze te krijgen, te werven en te behouden? Welke tijd en (financiële) ruimte hebben zij nodig? Wat is nodig om de volwassen-GGZ en andere domein-overstijgende zorg te laten aansluiten en samenwerken?

Checks en Balances essentieel

Gelet op het belang van een goed werkend systeem voor kwetsbare kinderen, is een zorgvuldige inzet van *checks and balances* in het ontwerp- en besluitvormingsproces essentieel. Conform de aanbevelingen uit het rapport *Klem tussen balie en beleid*⁶ van de Tijdelijke commissie Uitvoeringsorganisaties, benadrukt de Inspectie JenV het belang om de uitvoerbaarheid van het toekomstscenario te toetsen bij burgers en de uitvoering. Onderdeel van deze *checks and balances* is een ex ante uitvoeringstoets. Geef deze een expliciete plaats in het besluitvormingsproces.

Borg de uitvoering van besluiten van rechters

Borg in het toekomstscenario dat de vonnissen van rechters leidend worden, in plaats van het gebrek aan personeel, financiën en/of hulpaanbod. De afgelopen jaren constateerden de Inspectie JenV en de IGJ meerdere keren dat de rechterlijke vonnissen te laat en/of onvoldoende werden uitgevoerd. Daarom verdient het versterken van de rechtsbescherming van de kinderen een prominente plek in het toekomstscenario.

Houdt de winkel open tijdens de verbouwing.

Faciliteer de professionals in de uitvoering van het werk in de periode van verandering. Zorg er bijvoorbeeld voor dat duidelijk blijft welke casusgerelateerde informatie wanneer gedeeld mag worden met andere professionals. Daarnaast is van belang dat informatie beschikbaar is over het effect van de in gang gezette verandering op de kwaliteit van de uitvoering. Deze is belangrijk om op tijd bij te kunnen sturen.

De positionering van het jeugdstrafrecht is nog niet uitgewerkt

De beschreven wijziging raakt het functioneren van organisaties en andere ketens, zoals de jeugdstrafrechtketen. Denk o.a. aan de politie, de jeugd- en volwassenreclassering, het Openbaar Ministerie, de Justitiële Jeugdinrichtingen, de forensische (jeugd)zorg en het gevangeniswezen.

In het scenario staat dat een aanvullende verkenning zal plaatsvinden over de positionering van de jeugdstrafrechtketen in relatie tot dit scenario. Deze uitwerking is voorwaardelijk om de verwachte resultaten van het scenario op waarde te kunnen schatten. Ten eerste vormt het uitvoeren van jeugdreclassering een aanzienlijk deel (momenteel grofweg een kwart) van het werk van de Gecertificeerde Instellingen.⁷ Ten tweede is ongeveer 40% van het werk van de Raad voor de Kinderbescherming (hierna: RvdK) strafgerelateerd (e.g., strafadvies, toezichthoudende taak op jeugdreclassering en uitvoeren taakstraffen). Het WODC constateert dat een aantal vormen van jeugdcriminaliteit de laatste jaren een stabilisatie of toename laten zien, waaronder ernstig geweld gepleegd door minderjarigen.⁸ Bij zwaardere vormen van jeugdcriminaliteit wordt de rol van de RvdK en jeugdreclassering logischerwijs ook groter.

⁶ TCU, Klem tussen balie en beleid, februari 2021,

https://www.tweedekamer.nl/sites/default/files/atoms/files/20210225_eindrapport_tijdelijke_commissie_uitvoeringsorganisaties.pdf

⁷ Statline 2020: 43.960 Jeugdbeschermingstrajecten / 11.080 jeugdreclasseringstrajecten

⁸ <https://www.wodc.nl/actueel/nieuws/2021/05/31/jeugdcriminaliteit-daalt-maar-niet-alle-vormen>

Andere aspecten die nog uitgewerkt moeten worden zijn bijvoorbeeld hoe de 'volwassen' doelgroep van Veilig Thuis (volwassen daders en slachtoffers van bijvoorbeeld huiselijk geweld, uitbuiting of ouderen mishandeling) een plek krijgen in het toekomstscenario.

Raad voor de Kinderbescherming

Het overgrote deel van de functionaliteiten van de RvdK zullen opgaan in de kerntaken van de te vormen Regionale Veiligheidsteams en daarmee decentraal worden belegd. Dit staat haaks op de waarde die gehecht wordt aan een landelijk georganiseerde organisatie in het verder gedecentraliseerde veld⁹. Daarbij komt dat niet alle functionaliteiten van de RvdK worden belegd in de Regionale Veiligheidsteams. De Inspectie JenV adviseert om, naast een aanvullende verkenning over de positionering van de jeugdstrafrechtketen, een vergelijkbare verkenning te doen voor de positionering van de overige civiele functionaliteiten van de RvdK. In 2020 was ruim een kwart van de civiele functionaliteiten van de RvdK niet gericht op opvoedingsproblematiek. Dit betrof in 2020: 4613 Gezag en Omgangsonderzoeken en 1863 adoptieonderzoeken¹⁰.

Aandachtspunten met betrekking tot het toezicht

De verhouding tussen de verschillende toezichthouders

Onduidelijk is nog hoe één toezichthouder op landelijk niveau, die verantwoordelijk is voor het toezicht op de publieke rechtsvorm waaronder de Regionale Veiligheidsteams, zich verhoudt tot andere toezichthouders zoals de IGJ, de Inspectie JenV, de gemeentelijke toezichthouders en (particuliere) certificerende instanties zoals het KMI, HKZ en het ISO-keurmerk. Inhoudelijk aandachtspunt hierbij is dat het toezicht in het jeugddomein zich meer en meer richt op de uitwerking en het effect van de jeugdbeschermingsketen voor kinderen, gezinnen en de maatschappij. Het voorstel om toezicht met een uniform en procesmatig normenkader vorm te geven is gezien de brede context en de hoeveelheid aan factoren die invloed hebben op de kwaliteit van de uitvoering van de jeugdbeschermingsketen te smal en verhoudt zich slecht tot deze ontwikkelingen op toezichtsgebied.

De bevoegdheden van toezichthouders in het toekomstige stelsel

Momenteel ontbreekt het toezichthouders aan doorzettingsmacht in individuele casuïstiek. Dit heeft tot gevolg dat kinderen onnodig lang in een bedreigde situatie verkeren. De Inspectie JenV en de IGJ konden in de eerdergenoemde trajecten (Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd) en rond de problematiek bij gecertificeerde instellingen zoals Intervence, Briedis en Jeugdbescherming Brabant, niet ingrijpen voor de getroffen kinderen en gezinnen. Ondanks de vastgestelde noodzaak van hulp werd dit niet geboden. De Inspectie JenV adviseert om, met name daar waar het gaat om het niet uitvoeren van het rechtelijk vonnis, uitbreiding van handhavingsbevoegdheden door een toezichthouder te laten onderzoeken.

Daarnaast zou onderzocht kunnen worden op welke manier toezicht kan bijdragen aan het stabiliseren van de 'markt'. Bijvoorbeeld een organisatie met een 'markt' regulerende taak op afstand van de ministeries, de gemeenten en de politiek. Daarbij horen duidelijke bevoegdheden, die (ook) gericht zijn op het netwerk van organisaties of functionaliteiten.

⁹ [De+toezichthoudende+taak+van+de+Raad+voor+de+Kinderbescherming.pdf](#)

¹⁰ [Ons onderzoek: feiten en cijfers | Raad voor de Kinderbescherming](#)

Tot slot

In deze brief formuleert de Inspectie JenV aandachtspunten die, vanuit onze kennis als toezichthouder in het jeugddomein, van belang zijn bij de verdere uitwerking van het toekomstscenario.

De Inspectie JenV adviseert aan de hand van een analyse recht te doen aan de inhoudelijke complexiteit van het werkveld. Het effect van het scenario voor de jeugdbescherming op aansluitende ketens moet meegenomen worden in de besluitvorming. Een belangrijk aspect bij het toekomstscenario dient te zijn het borgen, en indien nodig effectiever afdwingen, van de uitvoering van de besluiten van de rechter.

Hoogachtend,

H.C.D. Korvinus
Inspecteur-generaal Inspectie Justitie en Veiligheid